

ABDÜRRAHÎM TIRSÎ

Anadolu evliyâlarından. İznik yakınlarındaki Tirse köyünde doğdu. Babası Bâyezîd Fakih köyde imâmlık yapıyordu. Doğum târihi belli değildir. Küçük yaşta babası ile İznik'e giderek büyük velî Eşrefoğlu Rûmî'nin sohbetlerine katıldı. Eşrefoğlu Rûmî'nin; "Bu çocuğu bize verin, tâlim ve terbiyesi ile meşgûl olalım." buyurması üzerine babasının rızâsı ile onun yanında kalarak yetişti. Bir süre sonra Eşrefoğlu Rûmî'nin kızı Züleyhâ Hâtun ile evlendi.

Abdürrahîm Tirsî, çok ibâdet eden, nefsinin arzularını yerine getirmeyen, haramlardan kaçan bir zâtı. Talebeliğinde Hızır aleyhisselâm ile görüşme ve sohbetiyle müşerref olmayı çok istiyordu. Bir gün hocası onu pazara elma almaya gönderdi. Pazardan dönerken yolda bir zat ile karşılaştı.

O zât;

"Sepetini aç, neyin olduğunu göreyim." dedi. Abdürrahîm Tirsî, sepeti açınca o zât içinden bir elma alıp yoluna devâm etti. Abdürrahîm Tirsî de hocasının huzûruna gidip sepeti önüne koydu. Eşrefoğlu Rûmî, sepete bakınca;

"Abdürrahîm, bu elmaların birisi eksik." dedi.

O da;

"Bir zât aldı." dedi. Hocası;

"O zâtın eteğine niçin yapışmadın?" diye sordu. O da;

"O zâtın kim olduğunu bilmiyordum." deyince, hocası;

"Ya Abdürrahîm! Hızır'ı görsem deyip dururdun, fakat bilsem demezdin. O zât Hızır idi. Gördün, fakat bilemedin." dedi.

Bunun üzerine Abdürrahîm Tırsî;

"Ah görsem ve bilsem." diye Eşrefoğlu Rûmî'den ricâda bulundu. Hocası;

"Ey Abdurrahîm! Bu gece Yaylak denen yere git." buyurdu.

Abdürrahîm Tırsî gece olup Yaylak'a gittiğinde, gündüz sepetinden elma alan zâtın orada olduğunu gördü. Hak teâlâyâ çok hamd ve senâdan sonra Hızır aleyhisselâmdan duâ istedi. Hızır aleyhisselâm da;

"Yâ Abdürrahîm! Hizmetinde olduğun zâtın kadrini ve kıymetini bil. Ondan hayır duâ iste." buyurup gözden kayboldu.

Bundan sonra hocasının hizmetlerine daha çok gayret ve şevkle koştı ve îtina gösterdi. Hocasının vefâtından sonra yerine geçip talebe yetiştirmek, insanlara İslâmiyet'i öğretmek için çalıştı.

Abdürrahîm Tırsî, Yaylak denilen yerde bir câmi yapmak için talebeleri ve halktan sevenleri ile ağaç kesmeğe ormana gitti. Bir talebesine yanlarına küçük tencerede bir mikdâr pirinç çorbası ile çok mikdâr da tabak almasını söyledi. Ormana varıp ağaç kesildikten sonra, öğleye yakın yemek için sofra kuruldu. Abdürrahîm Tırsî, küçük tencere üzerine Fâtiha-i şerîfe okuyup; "Tabakları doldurun." buyurdu. Bütün tabaklara çorba doldurulmasına rağmen, tenceredeki çorba hiç eksilmemiş gibi duruyordu. Daha sonra ezan okundu ve Abdürrahîm Tırsî cemâate namaz kıldırdı. Namazdan sonra Yörüklerden bir grup ellerinde sofralar olduğu hâlde yanlarına geldiler. İçlerinde çok güzel yemeklerin bulunduğu sofralardan, orada hizmet edenler yemek yedi. Abdürrahîm Tırsî gelen yörüklerle hiç konuşmadı. Cumâ günü olunca Abdürrahîm Tırsî, talebesi Habib Dede ile câmiye gitti. O sırada câminin önünde bir grup yörük vardı. Habib Dede onlara; "Ey müminler! Şu vakit getirdiğiniz yemekten dolayı hocam çok memnun oldu." deyince yörükler; "Ne yemeği. Bizim ondan haberimiz yoktur!" dediler. Abdürrahîm Tırsî; "Habib Dede, o yemeği getiren yörükler değil, onların sûretinde melekler idi. Allahü teâlâ kereminden, bizim hizmetimizde bulunan müminleri tâzim için kudret sofrasında melekleriyle o yemeği gönderdi." buyurdu.

Abdürrahîm Tırsî, 1520 (H.927) senesi Şubat ayında İznik'te vefât etti. Hocasının yanına defnedildi. Yerine önce Muslihüddîn Efendi daha sonra da oğlu Pîr Hamdi Efendi geçerek, insanlar Allahü teâlâyâ kavuşturan yolu anlattılar.

Abdürrahîm Tırsî'nin vefâtından sonra; her gün siyah, gözleri görmeyen bir köpek gelip bâzan Eşrefoğlu Rûmî'nin bâzan da Abdürrahîm Tırsî'nin kabrine yüzünü sürer, ayak ucunda yatardı. Fakat namaza gelenler onu oradan kovalarlardı. Yine de köpek gelirdi. Abdürrahîm Tırsî'nin talebelerinden Habib Dede bir gün; "Ey İznik halkı! Bu köpeğe vurmayın. Bunda bir hikmet var. Ortaya çıkmasını bekleyin." dedi. Köpek bu hâline kırk gün devâm etti. Kırk birinci gün halk öğle namazından çıktığında, köpeğin bir müddet Eşrefoğlu Rûmî'nin ayak ucunda, bir müddet de Abdürrahîm Tırsî'nin ayak ucunda feryâd ettiğini gördüler. Orada bulunan cemâatin hepsi iki gözünün açıldığını gördü.

Abdürrahîm Tırsî'nin, Yûnus Emre ve Eşrefoğlu Rûmî'nin tesirinde kalarak hece vezni ve sâde dille yazdığı çok güzel şiirleri vardır. Bir dîvanı varsa da, ele geçmemiştir. Abdürrahîm Tırsî'ye âit olan ilâhîler uzun süre Kâdirî dergâhlarında okunmuştur.

İlâhîlerinden birisi şöyledir:

YÂ İLÂHÎ

1

Günâhım çok günâhım çok

Meded senden yâ ilâhî

Suçumdan geç beni affet

Meded senden yâ ilâhî! 2

Yüzüm kara günâhım çok

Sana lâyık âmâlim yok

Sana varmağa yüzüm yok

Meded senden yâ ilâhî! 3

Geçmiş günâhımı ansam

Ele divit kalem alsam

Kıyâmete değın yazsam

Dükenmeye yâ ilâhî! 4

Bu nefs-i meş'ûma uydum

Günâh bahrına gark oldum

Elüm dutgıl helâk oldum

Meded senden yâ İlâhî!

5

Meded irmeye ger senden

Ümîdüm kesersem senden

Nice çıka cânım tenden

Meded senden yâ İlâhî! 6

Âhir Azrâil gelicek

Günahlarımı göricek

Hışm ile cârâ sunicak

Meded senden yâ İlâhî! 7

Münkir ü Nekir gelicek

Kabrümde suâl soricak

Mecal yok cevap viricek

Meded senden yâ İlâhî! 8

Yarın mahşere varıcak

Aybumuz âyan olıcak

Suçlular zebûn olıcak

Meded senden yâ İlâhî!

9

Hak terâzu kurılıcak

Günâhumuz sorılıcak

Sen onda kâdî olıcak

Meded senden yâ ilâhî!

10

Sırat köprüsi kurıla

Âsîler nice yöriye

Düşe Cehennem'e yana

Meded senden yâ İlâhî! 11

Gerçi senin kulların çok

Ben itdüklerüm itmiş yok

Sana yalvaruram çok çok

Meded senden yâ İlâhî! 12

Ne kim itdüm ise itdüm

Elümi başumî açdum

Geldüm hazretüne düşdüm

Meded senden yâ İlâhî!

13

Dilekleri dutarsın sen

Kerîmsin hem Rahîmsin sen

Hâşâ mahrûm koyasın sen

Meded senden yâ İlâhî! 14

Bu Abdürrahîm-i Tirsî

Diler senden kerem ıssı

Zebûn olur günâh ıssı

Meded senden yâ İlâhî!

MURÂD EDİLEN SULTAN SELÎM'DİR

Sultan İkinci Bâyezîd'in hanımı Şehzâde Korkut'un annesi bir gün dergâha gelip Abdurrahîm Tırsî'nin hanımından;

"Beyin Abdürrahîm Tırsî'den ricâ edip, yardım taleb ederiz. Sultan Bâyezîd'den sonra oğlum Korkut pâdişâh olsun." diye ricâda bulundu. O da bu dileği beyine sık sık hatırlatırdı. Bir gece rüyâsında Peygamber efendimizin huzûrunda bir meclisin kurulduğunu gördü. Abdürrahîm Tırsî de orada idi ve Peygamber efendimize şehzâdelerin hangisinin tahta geçmesinin daha uygun olacağını soruyordu.

Sultan-ül-Enbiyâ buyurdu ki:

"Rûmun Kara oğlanının murâdı Sultan Selîm'dir. Kara oğlan Abdürrahîm Tırsî'dir."

Uyanınca hanımı hemen Abdürrahîm Tırsî'nin yanına gidip rüyâsını anlattı ve;

"Siz Şehzâde Selîm'in pâdişâh olmasını istediniz. Biz sizden Korkut'un pâdişâh olmasını ricâ ederdik." dedi.

Bunun üzerine Abdürrahîm Tırsî;

"Ey hocamın kızı! Şehzâde Korkut'tan evlat gelmez. Âl-i Osmân'ın nesli yok mu olsun? Bu, Hak teâlânın rızâsına muhâliftir." buyurdu.

1) Ravza-i Evliyâ (Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmûd Kısmı No: 4613); vr.109a

2) Sefînet-ül-Evliyâ; c.1, s.101

3) Osmanlı Müellifleri; c.1, s.17

4) Menâkıb-i Eşrefzâde (İstanbul Üniversite Kütüphânesi Türkçe Yazmalar, No: 270); vr.
20a-24a

Ana Sayfa